

SADRŽAJ

I DEO EKONOMIJA U TEORIJI I PRAKSI	1
GLAVA 1. PREDMETNO ODREĐENJE	3
1. ZNAČENJA POJMA “EKONOMIJA”	3
1.1. Ekonomija - uslov života	3
1.2. Antičko ekonomsko nasleđe	4
1.3. Savremena značenja pojma “ekonomija”	5
2. EKONOMIJA KAO NAUKA I PRAKTIČNA VEŠTINA	8
2.1. Ekonomija kao praktična veština	8
2.2. Ekonomija kao nauka	8
3. EKONOMIJA I DRUGE NAUKE	10
3.1. Ekonomija i sistem ekonomskih nauka	10
3.2. Ekonomija i ostale nauke	11
4. EKONOMSKA POLITIKA I EKONOMSKI CILJEVI	12
4.1. Ekonomski ciljevi društva	12
4.2. Konfliktnost ekonomskih ciljeva	16
4.3. Ekonomija i ekonomska politika	17
5. EKONOMIJA – RAZVOJ IDEJA	18
5.1. Začeci ekonomske misli	18
5.2. Sistematizovana ekonomska misao - prve škole	18
5.3. Klasični period	19
5.4. Marksizam	20
5.5. Marginalizam	21
5.6. Kejnzijanska ekonomija	22
5.7. Savremeni teorijski i praktični izazovi	22
6. EKONOMIJA I MORAL	23
6.1. Pokušaj konstituisanja ekonomija kao moralno neutralne discipline	23
6.2. Filantropija kao deo ekonomske aktivnosti	24
6.3. Etičnost ekonomskih ciljeva: život ili novac	26
6.4. Moral, privredni razvoj i institucije	27
6.5. Etičnost i (ekonomska) moć	29
GLAVA 2. EKONOMSKI METOD	33
1. OPŠTI PRISTUP: DESKRIPCIIJA I ANALIZA	33
1.1. O metodu i metodologiji uopšte	33
1.2. Deskripcija	33

1.3. Analiza	34
1.4. O ekonomskim zakonitostima	34
2. SPECIFIČNOSTI EKONOMSKOG METODA	35
2.1. Metod apstrakcije	35
2.2. Jedinstvo logičkog i istorijskog	37
2.3. Jedinstvo mikro i makro analize	39
3. EKONOMSKI MODELI	39
3.1. Pojam i uloga modela u nauci	39
3.2. Ekonomsko-matematički modeli	40
3.2.1. Slabosti modela	42
II DEO POLAZNI KONCEPT EKONOMIJE	45
GLAVA 3. PROIZVODNJA I POTREBE	47
1. POTREBE U OSNOVI PRIVREDNOG ŽIVOTA	47
1.1. Ljudi i potrebe	47
1.2. Proizvodnja i potrošnja	49
1.3. Reprodukcija	51
2. PROIZVODNI FAKTORI I PROIZVODNE MOGUĆNOSTI	53
2.1. Proizvodni faktori – klasično i savremeno stanovište	53
2.2. Društvena podela rada, manufaktura, industrija	57
3. OPŠTI FAKTORI EKONOMSKE AKTIVNOSTI	60
3.1. Faktori rasta u dugom roku	60
3.2. Faktori razvoja	62
3.3. Produktivnost rada	63
3.4. Ukupna faktorska produktivnost	67
4. TEHNOLOŠKE PROMENE I EKONOMSKA AKTIVNOST	68
4.1. Tehnologija - polazno određenje	68
4.2. Invencija, inovacije i slobode	68
4.3. Inovativno društvo i "nova ekonomija"	69
4.4. Inovacije i preduzetništvo	70
4.5. Institucije i tehnološke promene	73
4.6. Rizici inovativnog društva i "nove ekonomije"	74
GLAVA 4. OSNOVNI PRINCIPI EKONOMSKOG POSTUPANJA	79
1. OSNOVNE ZAKONITOSTI KOJE ODREĐUJU PROIZVODNE MOGUĆNOSTI	79
1.1. Zakon oskudnosti	79
1.2. Zakon opadajuće korisnosti - marginalno načelo	80
1.3. Transferibilnost resursa i ekonomske mogućnosti	82
1.4. Oportunitetni trošak	82
2. ZAKON IZBORA - U OKVIRU PROIZVODNIH MOGUĆNOSTI	83
2.1. Robinsonova ekonomija	83
2.2. Tabele i krive primene proizvodnih mogućnosti društva	84
2.3. Promena proizvodnih mogućnosti – aplikacija na transformacionoj krivi	85
3. ZAKON OPADAJUĆIH PRINOSA	88
3.1. O uzrocima smanjivanja prinosa u poljoprivredi	88
3.2. Zakon opadajućih prinosa – grafički prikaz	88
3.3. Ekonomska pouka: mere za sprečavanje opadajućih prihoda	90
4. OPADAJUĆA PROIZVODNA FUNKCIJA	90

5. ZAKON EKONOMIJE OBIMA	92
5.1. Ekonomija obima u oblasti materijalne proizvodnje.....	92
5.2. Mogućnosti koje se pružaju na osnovu ekonomije obima	94
III DEO TRŽIŠNI SISTEM.....	97
GLAVA 5. TRŽIŠNA ORGANIZACIJA PRIVREDE	99
1. OBLICI ORGANIZACIJE PRIVREDNE AKTIVNOSTI.....	99
1.1. Naturalna proizvodnja.....	99
1.2. Roba, razmena, novac: tržišna privreda	100
2. POJAM I EVOLUCIJA TRŽIŠTA.....	101
2.1. Kako deluje tržište?.....	101
2.2. Šta je sve danas tržište?.....	102
2.3. Tržišne funkcije	103
3. OBLICI TRŽIŠTA	105
3.1. Robno i faktorska tržišta	105
3.2. Slobodno i monopolizovano tržište.....	107
4. TRŽIŠNA GREŠKA	108
4.1. Zabrana slobodne trgovine društveno štetnim aktivnostima i proizvodima ..	108
4.2. Javna dobra	108
4.3. Eksternalije	109
4.4. Makroekonomska stabilnost i regionalni razvoj	109
4.5. Socijalna ravnoteža	109
4.6. Antimonopolsko zakonodavstvo.....	109
GLAVA 6. ZAKON PONUDE I TRAZNJE	117
1. POTRAŽNJA I PONUDA – OPŠTE ODREĐENJE	117
2. POTRAŽNJA	118
2.1. Zakon potražnje	118
2.2. Skala i kriva tražnje	119
2.3. Različite formulacije zakona tražnje.....	120
2.4. Promene tražnje	121
2.5. Faktori koji određuju tražnju.....	122
2.6. Elastičnost tražnje	123
3. PONUDA	128
3.1. Zakon ponude	128
3.2. Skala i kriva ponude.....	129
3.3. Pomeranje ponude.....	130
3.4. Faktori koji određuju ponudu.....	131
3.5. Elastičnost ponude	134
4. ZAKON PONUDE I TRAZNJE.....	136
4.1. Ravnoteža ponude i tražnje	136
4.2. Pomeranje ravnoteže ponude i tražnje	137
IV DEO NOVČANO-KREDITNI SISTEM	143
GLAVA 7. NOVAC	145
1. NASTANAK I EVOLUCIJA NOVCA	145
1.2. Društveni karakter novca	146
2. FUNKCIJE NOVCA	147
2.1. Novac kao sredstvo razmene.....	147
2.2. Novac kao mera vrednosti.....	148

2.3. Novac kao sredstvo odloženog plaćanja	149
2.4. Novac kao sredstvo čuvanja vrednosti	149
3. OBLICI NOVCA	150
3.1. Robni novac	150
3.2. Novčani znak	151
3.3. Računski novac	152
4. EVOLUCIJA TEHNIČKIH OBLIKA NOVCA	153
4.1. Antički novac	153
4.2. Srednjovekovni novčani sistemi: slučaj Srbije	155
4.3. Novovekovni i moderni novčani sistemi	156
5. KONVERTIBILNOST NOVCA	157
5.1. Novčano pokriće	158
6. SAVREMENI NOVAC	159
6.1. Uloga banaka u evoluciji novca	159
6.2. Fiducijarni novac	160
6.3. Nominalni i realni novac	160
6.4. Intervalurani odnosi – devizni kurs	161
7. OPTICAJ I KREIRANJE NOVCA	164
7.1. Brzina novčanog opticaja	164
7.2. Kreiranje novca i uloga banaka	164
7.3. Uloga centralne banke i savremeni novčani volumen	167
7.4. Surogati novca	168
GLAVA 8. KREDITNI SISTEM	171
1. KREDIT UOPŠTE	171
1.1. Ekonomska sadržina i osnovna uloga kredita	171
1.2. Oblici kredita	172
2. KREDITIRANJE U PRAKSI	173
2.1. Kako funkcioniše kredit	173
2.2. Obračun složenih kamata po različitim stopama	178
V DEO MIKROEKONOMIJA	183
GLAVA 9. TRŽIŠTE RADA I ZAPOSLENOST	185
1. RAD I/ILI RADNA SNAGA KAO ROBA	185
2. MARGINALNA PRODUKTIVNOST RADA	186
3. PONUDA I TRAZNJA RADA	187
3.1. Opšte okolnosti	187
3.2. Tržišna ravnoteža	188
3.3. Ponuda radne snage	188
3.4. Tražnja radne snage	189
4. CENA RADA U USLOVIMA OGRANIČENE KONKURENCIJE	190
4.1. Institucionalne promene i tržište rada	190
4.2. Uloga sindikata	191
4.3. Kolektivni ugovori	192
5. ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST RADNE SNAGE	192
5.1. Zaposlenost radne snage	192
5.2. Nezaposlenost	193
5.3. Stopa nezaposlenosti	194
5.4. Oblici nezaposlenosti	196

5.5. Politika zapošljavanja	198
GLAVA 10. TRŽIŠTE KAPITALA	201
1. KAPITAL UOPŠTE	201
2. OBLICI POSLOVNE ORGANIZACIJE KAPITALA	202
2.1. Vlasnički oblici organizacije kapitala	202
2.2. Funkcionalni oblici kapitala	204
3. TRŽIŠTE KAPITALA	209
3.1. Finansijsko tržište	209
3.2. Hartije od vrednosti	210
VI DEO MAKROEKONOMIJA.....	215
GLAVA 11. MERENJE NARODNOG DOHOTKA.....	217
1. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD I NACIONALNI DOHODAK	217
1.1. Makroekonomske kategorije	217
1.2. Bruto domaći proizvod	218
1.3. Sadržina bruto domaćeg proizvoda	220
2. BRUTO NACIONALNI PROIZVOD I DOHODAK	224
2.1. Nacionalni dohodak i neto proizvod	224
2.2. Bruto lični dohodak i raspoloživi dohodak	225
2.3. Nacionalni dohodak po stanovniku	225
3. EKONOMSKI RAST I RAZVOJ U MAKRO OKRUŽENJU	226
3.1. Značaj ekonomskog rasta	226
3.2. Razvoj i pokazatelji socijalnog blagostanja	228
GLAVA 12. RAST NOVCA I MAKROEKONOMSKA STABILNOST	231
1. INFLACIJA I DEFLACIJA	231
1.1. Pojam inflacije i deflacije	231
1.2. Inflacija i kvantitativna teorija novca	233
1.3. Osnovne ekonomske posledice inflacije	234
1.4. Oblici i vrste inflacije	235
1.5. Inflacija i biznis	237
2. INFLACIJA PREMA UZROCIMA	239
2.1. Inflacija tražnje	239
2.2. Inflacija troškova	240
2.3. Uvezena inflacija	241
2.4. Strukturna inflacija	242
2.5. Psihološka inflacija	242
2.6. Ostali uzroci	242
3. POSLEDICE HIPERINFLACIJE	243
3.1. Uzroci i posledice hiperinflacije	243
3.2. Hiperinflacija u nas	244
GLAVA 13. INFLACIJA I NEZAPOSLENOST; MAKROEKONOMSKA	
RAVNOTEŽA	251
1. PROTIVREČNOSTI MAKROEKONOMSKIH CILJEVA	251
2. FILIPSOVA KRIVA	252
2.1. Nezaposlenost i nadnice	252
2.2. Inflacija i nezaposlenost	253
2.3. Dugoročna Filipsova kriva	254
2.4. Teorijske kontradikcije	256

3. PRAVCI ANTIINFLATORNE POLITIKE	256
VII DEO EKONOMIJA EKSTERNALIJA I ŽIVOTNE SREDINE	261
GLAVA 14. EKONOMIJA EKSTERNALIJA.....	263
1. EKONOMIJA, ŽIVOTNA SREDINA I EKOLOGIJA	263
1.1. Granična određenja	263
1.2. Prirodni kapital i vrednovanja prirodne baštine	265
1.3. Ekologija i struktura proizvodnih faktora	265
1.4. Nadoknada vrednosti prirodnih resursa	266
1.5. Obnovljivi i neobnovljivi resursi	267
2. EKOLOGIJA I MIKROEKONOMSKA ANALIZA	269
2.1. Interna i eksterna ekonomija	269
2.2. Ekološki troškovi i porezi	271
GLAVA 15. EKONOMIJA I ODRŽIVI RAZVOJ	277
1. KONCEPT ODRŽIVOG RAZVOJA	277
1.1. Institucionalna evolucija koncepta održivosti	278
1.2. Održivost i Milenijumski ciljevi	280
1.3. Dimenzije održivosti	281
2. TRI KLJUČNA STUBA ODRŽIVOG RAZVOJA	281
2.1. Održivi ekonomski razvoj i privreda zasnovana na znanju	282
2.2. Održivi socijalni razvoj – društvena ravnoteža i socijalna pravda	283
2.3. Čistija životna sredina – zaštita prirode i resursa	283
3. ODRŽIVA PROIZVODNJA I POTROŠNJA	284
3.1. Ekonomija i tehnologija u jedinstvu koncepta održivog razvoja	284
3.2. Koncept održive proizvodnje i potrošnje	285
3.3. Ekološka i resursna efikasnost - mere i dometi	286
GLAVA 16. EKONOMSKO-EKOLOŠKA POLITIKA.....	291
1. DVA PRISTUPA.....	291
1.1. Imperativni pristup.....	291
1.2. Pristup podsticaja zasnovanih na tržištu	292
2. PRINCIPI, MERE, INSTRUMENTI.....	292
2.1. Internalizacija eksternalija	293
2.2. Ekološka prevencija	295
2.3. Favorizacija ekotehnologija i "zelenih" projekata.....	295
2.4. Ekološka standardizacija.....	296
2.5. Ekološka edukacija, kultura, informisanje	296
2.6. Razvoj demokratije i ljudskih prava	297
3. KA EKONOMSKO-EKOLOŠKOJ RACIONALNOSTI.....	297
3.1. Štedi resurse	297
3.2. Plati ekološku štetu!	298
3.3. Obnovi potrošene (obnovljive) resurse!	299
3.4. Recikliraj!	299
VIII DEO INŽENJERSKA EKONOMIJA	303
GLAVA 17. INŽENJERSTVO, TEHNOLOGIJA I EKONOMIJA.....	305
1. OSNOVNA SADRŽINA RELACIJE: TEHNOLOGIJA - INŽENJERSTVO.....	305
2. EVOLUCIJA TEHNOLOGIJE	306
2.1. Prodori tehnološkog napretka	306
2.2. Tehnologije zanata i tehnologije nauke.....	307

2.3. Tehnološka era.....	308
3. EKONOMIJA I TEHNOLOŠKE PROMENE	309
3.1. Novi izazovi tehnologije.....	309
3.2. Ekonomija i “društvo znanja”	309
GLAVA 18. POLAZIŠTA INŽENJERSKO-EKONOMSKOG PRISTUPA	313
1. TEORIJA I PRAKSA U INŽENJERSKOJ EKONOMIJI.....	313
2. KRITERIJUMI DONOŠENJA INŽENJERSKIH ODLUKA	314
2.1. Pristup.....	314
3. PROJEKTNO INŽENJERSKO ODLUČIVANJE	315
3.1. Pripremna faza.....	316
3.2. Donošenje odluke.....	319
3.3. Implementacija odluke.....	319
4. VREDNOVANJE INVESTICIONIH PROJEKATA	319
4.1. Inženjersko investicioni projekat	320
4.2. Finansijski aspekti projekta.....	328
4.3. Neto sadašnja vrednost projekta	329
GLAVA 19. KOST BENEFIT ANALIZA.....	333
1. OPŠTE PRETPOSTAVKE	333
1.1. Nastanak i značaj kost benefit analiza	333
1.2. Projekti od javnog interesa.....	334
2. PRIMENA KOST BENEFIT ANALIZE U EKOLOGIJI.....	335
2.1. Problem cena: koncept spremnosti plaćanja	335
2.2. Metode agregiranja individualnih preferencija	336
3. DISKONTOVANJE I NETO VREDNOST PROJEKTA	337
3.1. Osnovni pristup.....	337
3.2. Merenje troškova i koristi	338
4. PROCENA I VREDNOVANJE JAVNIH PROJEKATA	339
4.1. Karakter i vrste javnih projekata	339
4.2. Jednostavni kriterijumi procene	341
4.3. Složeni kriterijumi procene.....	342
GLAVA 20. EKONOMIJA ENERGIJE	347
1. ENERGETIKA I PRIVREDNI ŽIVOT.....	347
1.1. Energija kao prirodni, društveni i tehnički pojam.....	347
1.2. Energetika kao nauka i privredni sektor.....	348
1.3. Energetika i svet tehnologija.....	349
1.4. Energija i politika.....	351
2. PRIMARNA, SEKUNDARNA I FINALNA ENERGIJA	352
2.1. Primarni oblici energije- energenti.....	352
2.2. Sekundarni oblici energije	352
3. ENERGETSKI BILANSI.....	354
3.1. Tokovi energije u svetu i Srbiji.....	354
3.2. Kritičko čitanje energetske bilansa.....	356
3. ENERGETSKA EFIKASNOST.....	359
4. IZAZOVI ODRŽIVE ENERGETIKE.....	360
4.1. Šta sve nudi koncept održive energetike?.....	360
IZBOR IZ LITERATURE.....	365